

LBRIS

We know
books

Redactor: Anca Fantaziu

Coperta: Mona Velciov

Traducerea s-a realizat după originalul în limba franceză: Constantin Virgil Gheorghiu, *La vie du Patriarche Athénagoras*, Librairie Plon, Paris, 1969.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GHEORGHIU, CONSTANTIN VIRGIL

Viața patriarhului Athenagoras / Constantin Virgil Gheorghiu; trad. din lb. franceză: Gheorghică Ciocoi – București: Editura Sophia, 2026
ISBN 978-630-346-106-9

I. Ciocoi, Gheorghică (trad.)

2
929

Constantin Virgil Gheorghiu

Viața patriarhului Athenagoras

Traducere din limba franceză
Gheorghică Ciocoi

editura
Σοφία

București

Cuprins

I. Hristos, Papa Paul al VI-lea și Patriarhul Athenagoras	5
II. De ce l-a ales Dumnezeu pe Athenagoras și nu pe altcineva?..	23
III. Bătrânul frumos.....	27
IV. Dumnezeu Și-a ales patriarh ecumenic în secolul al XX-lea din mijlocul unui popor de păstori.....	33
V. Nașterea animalelor și a copiilor creștini nu este înscrisă în registrele de stare civilă.....	49
VI. Athenagoras s-a născut în cer, precum Adam, cel dintâi om..	55
VII. Înfruntarea deșartă dintre greci și latini în cerul natal al lui Athenagoras.....	61
VIII. Crucea Macedoniei	65
IX. Macedonia oecumenica.....	71
X. Exodul oamenilor către marginile cerului... ..	75
XI. Ierusalimul și Terra Plana sunt construite pe stânca muntelui..	81
XII. Bolile contractate în Paradis	87
XIII. Crearea „națiunii creștine” pe pământ este opera turcilor ..	97
XIV. Păcatul frumoasei Elena, mama patriarhului ecumenic ...	111
XV. Maria, Maica lui Dumnezeu, o înlocuiește pe Elena, mama lui Athenagoras.....	121
XVI. Itinerarul complet de la cer la pământ și de la pământ la cer.....	129
XVII. Omul Cincizecimii este închis în turnul Babel.....	149

XVIII. Poate deveni cineva sfânt dacă este un om nespus de frumos?	161
XIX. După ce le slobozește pe fetele ușoare, Athenagoras îl eliberează pe Sfântul Spiridon din captivitate	169
XX. Athenagoras iartă păcatul legat de muzică al creștinilor din Corfu	175
XXI. Athenagoras devine mitropolit al celor trei Americi și episcopია sa se întinde de la Polul Nord la Polul Sud	181
XXII. De ce există creștini care se numesc ortodocși și alții care se numesc catolici?	193
XXIII. Ce este un patriarh ecumenic?	213
XXIV. Sfântul și Marele Mir, ori pecetea Duhului Sfânt	217
XXV. Calea sângelui ce duce la Constantinopol	233
XXVI. De la Sfântul Andrei la Patriarhul Athenagoras	243
XXVII. Athenagoras între Maica Domnului și părintele turcilor	261
XXVIII. Portretul lui Athenagoras și taina icoanei ortodoxe ...	271
XXIX. Sfântul prizonier de la Constantinopol	279
XXX. A posti cu patriarhul ecumenic de Constantinopol	293
XXXI. Aristocles, sfântul, și Athenagoras, patriarhul ecumenic ..	321
XXXII. Când și cum va avea loc minunea unirii Bisericii?	335
XXXIII. Dumnezeu vorbește prin gura lui Athenagoras	351

Comenzi:
www.librariasophia.ro

Difuzare:
SUPERGRAPH
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

I

**Hristos, Papa Paul al VI-lea
și Patriarhul Athenagoras**

– De ce să fie scrisă o carte despre viața mea? Răspundeți-mi, de ce?

Nu mai este doar o simplă întrebare: e un refren. Sanctitatea sa, Athenagoras, Patriarhul ecumenic, îmi pune această întrebare de fiecare dată când mă întâlnește. Mereu în același fel, cu aceeași intonație. Și, întrebându-mă, își ațintește privirea asupra mea cu ochii săi neîndurători, precum polițiștii atunci când încolțesc un fugar în noapte, în lumina proiectoarelor, după ce au dat de el. Aruncând asupra mea lumina privirii sale, care îmi arde carnea ca un aruncător de flăcări, patriarhul așteaptă răspunsul. Dificultatea constă în faptul că nu dorește orice fel de răspuns. Nu! Un răspuns măgulitor, valabil pentru oamenii obișnuiți, nu încape în discuție. Vrea să-i dau un răspuns care să aibă valoare absolută – acum, pentru totdeauna și în vecii vecilor. Vrea din partea mea un răspuns care să fie valabil nu doar pentru o vreme, ci pe vecie. Or, la drept vorbind, astfel de răspunsuri sunt cu neputință de dat.

– Răspundeți-mi, părinte: de ce vreți să-mi scrieți viața? De ce vreți să-mi faceți asta?

Rostește cuvântul „asta” ca și cum ar fi vorba despre o treabă urâtă, de o crimă.

Patriarhul ecumenic e realist, un om riguros. Ceea ce nu este cu adevărat esențial nu-l interesează. Doar absolutul e ceea ce-i preocupă pe monahi. Din această pricină monahii păstrează aproape tot timpul tăcerea. Dacă un monah deschide gura pentru a vorbi, înseamnă că are de întrebat ori de a face cunoscut ceva cu adevărat grav, important, esențial. Monahii tac întotdeauna, chiar și atunci când este vorba de lucruri care exprimă un adevăr grav. Ei știu că vorbele sunt precum vasele – mult prea mici pentru a încăpea în ele adevărul absolut, care este întotdeauna mult mai mare. Fie și dacă am folosi cuvintele cele mai mari. Adevărul este un lucru uriaș, cu neputință de spart în cuvinte și propoziții. De-abia poate fi cuprins de tăcere, căci pentru monahi adevărul nu este un adevăr monden, social ori istoric. El este de cele mai multe ori contrar adevărului oamenilor acestei lumi. Adevărul absolut, cel al monahilor, este mai presus de lume, mai presus de lucruri și de timp. Adevărul veritabil e asemenea flăcărilor ce mistuie totul și se avântă spre înălțimi. Adevărul este asemenea focului. Arde. Rănește. Cauterizează. Asemenea fierului înroșit în foc.

Călugării de talia lui Athenagoras știu că a dori să exprimi adevărul e ca și cum te-ai fi hotărât să închizi focul în butoaie de lemn. Aceasta însă este cu neputință. Adevărul arde vasele în care se dorește a fi păstrat. Adevărul provoacă incendii. Din astfel de pricini, pentru a nu se îndepărta de absolut și a nu provoca incendii, monahii păstrează de obicei tăcerea. Și dacă patriarhul ecumenic îmi pune aceeași întrebare, ca un refren, este pentru că întrebarea este cu adevărat esențială. Altminteri nu m-ar fi întrebat. Așteaptă să-i răspund. Și vrea un răspuns care să fie valabil la modul absolut.

În ciuda faptului că mă întreabă mereu, de fiecare dată sunt prins descoperit. Și nu am răspunsul. Sunt lucruri – și fapte – care nu au nevoie de definiții și răspunsuri. Voi fi

prins întotdeauna descoperit dacă sunt întrebat de ce îmi este cald când mă aflu într-o cameră supraîncălzită. Ori de ce îmi frig degetele când mă ating de cărbuni încinși. Acestea sunt întrebări la care nu pot răspunde. Mă simt încurcat. Mai întâi i-am răspuns patriarhului:

– E datoria mea, Sanctitatea voastră! Trebuie să-mi împlinesc datoria care mi-a fost încredințată pe pământ.

A schițat un zâmbet larg și luminos, dar totodată aspru. Un zâmbet tăios. Asemenea luminii de la tropice. Voia să-mi arate că nu poate fi înșelat, că nu puteam să-i spun baliverne.

– De ce să mă expuneți înaintea privirilor tuturor?, a întrebat el. De ce vreți să-mi faceți una ca asta? Atât de puțin mă iubiți, de-mi faceți așa ceva?

A-i scrie biografia este, așadar, un fel de lovitură pe care i-o aplic. O rană adâncă. Săvârșesc ceva împotriva lui. Iar din acest punct de vedere are dreptate. A-l expune privirilor tuturor e un delict. O crimă chiar. Căci un monah este un om care renunță la tot ceea ce are pe pământ și se tăinuiește. Un monah fuge de lume cu toate cele ale ei: și bune, și rele. Duce o viață cât mai tainică cu putință. Trăiește în singurătate. Departe de toate și de toți. Se leapădă chiar și de gândurile și visurile sale. Prin urmare, a-i descoperi ascunzătoarea și a-l înfățișa înaintea privirilor tuturor reprezintă cu adevărat un act de cruzime. Un monah este asemenea unui om gol. De ce să-l expui privirilor tuturor?

– De ce vreți să mă expuneți, părinte? De ce?

De această dată mă implora, așa cum ai implora pe cineva care te amenință cu uciderea. Să nu-l rănesc. Să nu trag cu arma ațintită asupra lui. Mă imploră să-i cruț viața. Căci viața unui monah e singurătatea sa, fuga sa, discreția și umilința tainică. „Nimic din ceea ce este văzut nu este bun.”¹

¹ Sfântul Ignatie al Antiohiei, *Epistola către romani*, III, 3.

E adevărat. Teoretic vorbind, știam aceste lucruri. Pe toate. Dar eram uimit. Era pentru întâia dată când întâlneam un om care mă ruga cu adevărat, cu sinceritate, să păstrez tăcerea în privința lui. Orice om, oricât ar fi de smerit, crede întotdeauna că viața sa pământească este unul dintre cele mai pasionante romane. Orice bărbat sau femeie, apropiindu-se de mine, îmi spune chiar fără a-și da seama: „Dumnea-voastră scrieți romane, Virgil Gheorghiu... O, dacă ați avea vreme să ascultați povestea vieții mele, ați fi de-a dreptul uimit! Viața mea este cel mai pasionant roman.”

Orice bărbat și femeie cred că viața lor, iubirile lor, durerile și bucuriile lor sunt unice, palpitate. Mai senzaționale decât toate romanele. Și e firesc să fie așa. Căci fiecare om trăiește – în propriul trup și suflet, cu dragostea sa – durerile și bucuriile sale. Iar aceasta este incomparabil mai intens decât dacă le-ar fi citit undeva. Cea mai mare durere despre care citești îți pricinuieste mai puțin rău decât cea mai mică durere pe care o resimți pe propria-ți piele. De aceea toți oamenii cred că viața lor, oricât de banală ar fi, este un roman ieșit din comun. Căci totul a fost adevărat pentru ei. Și m-am obișnuit, ca romancier, să aud astfel de lucruri. Acum este pentru prima oară când întâlnesc un om care mă imploră să nu-i scriu viața, pentru că aceasta ar însemna pentru el mai mult decât o lovitură dură primită în propriul trup.

Îl privesc pe Patriarhul Athenagoras. Se află înaintea mea. La mai puțin de un pas depărtare. Am un metru optzeci și doi. Dar față de el sunt pitic. E înalt, impresionant de înalt, și stă drept. Precum brazilii. Își ațintește ochii asupra mea asemenea unor proiectoare. Patriarhul Athenagoras are o barbă albă, lungă până la brâu. O barbă mai albă decât marmura statuilor, mai albă și decât zăpada. Barba i se revarsă de pe chip asemenea ghețarilor ce se prăbușesc de pe vârful munților acoperite veșnic de zăpezi. Desigur, nu are

mai mult de doi metri înălțime, dar dă impresia că este mult mai înalt. Pare coborât direct din cărțile ilustrate ale Vechiului Testament. E de înălțimea marilor proroci. Are înălțimea lui Moise. La fel ca Moise sculptat în marmură de către Michelangelo. E înalt precum Avraam. Și precum Melchisedec. Nu i se poate măsura înălțimea cu măsuri omenești și vremelnice. E mai presus de lucruri și de vreme. Din această pricină, îl simt mai înalt decât un brad de douăzeci de metri. Are o înălțime morală ce anulează toate măsurile spațiale, ce covârșește orice unitate de măsură pământească.

Înaintea lui, nici măcar cel mai iscusit dintre oameni nu poate minți. „Toate sunt goale și descoperite pentru ochii Celui în fața Căruia noi vom da socoteală.”¹ E cu neputință să trișezi. Să-i ascunzi ceva. Patriarhul Athenagoras e asemenea lui Dumnezeu. Îți citește gândurile ca într-o carte deschisă. Cunoaște motivul care mă îndeamnă să-i relatez viața. Dar își păstrează privirea ațintită asupra mea. Mă silește astfel să vorbesc. Să-i spun adevărul cu propria-mi gură. Cu buzele mele. Să-l audă de la mine. Deși îl cunoaște.

– Dacă nu vă scriu biografia, mă voi duce în iad, Sanctitatea voastră!, am mărturisit eu. Sunt silit să o fac. Altminteri îmi pierd viața veșnică.

– De ce asta? De ce? Cum, dar, una ca asta?

– Știți mai bine, Sanctitatea voastră!, am răspuns. Nu aveți nevoie de răspunsul meu.

– Răspundeți-mi de ce sunteți silit să faceți așa ceva. De ce și pentru cine?

– Nu sunt un preot bun, Sanctitatea voastră!, am zis. Știți că Dumnezeu nu m-a înzestrat cu darul cântării. Nu pot cânta. Ce este mai cumplit pentru un preot care nu știe să cânte? El, preotul, care trebuie să cânte mereu, în nume-

¹ Evrei 4, 13.

le tuturor, în cor cu îngerii, spre slava lui Dumnezeu! Și iată că eu sunt un preot care nu știe să cânte! Deloc. Până și măgarii au corzi vocale mai melodioase decât ale mele. Nu sunt un preot bun. Iar, pe lângă lipsa darului muzical, am toate defectele pe care un preot n-ar trebui să le aibă. De pildă, sunt un păstor rău, căci îmi lipsește cu desăvârșire răbdarea față de aproapele cu care stau de vorbă. Nu le pot asculta ore în șir pe doamnele în vârstă, fiicele mele întru Hristos, care vin să-mi spună de fiecare dată aceeași poveste. Sunt, apoi, întru totul lipsit de simțul organizării. Nu știu să organizez viața pământească a parohiei mele. Nici să-i adun laolaltă pe creștini. Nici să organizez evenimente în scop caritabil... Am trăit prea multă vreme în singurătate, ca un poet, săvârșind întotdeauna o muncă artizanală, în liniște și reculegere. Și, de îndată ce mă aflu în mijlocul mulțimii, în loc să o conduc, așa cum s-ar cuveni unui păstor să-și conducă turma, mă simt înecat în această mulțime ca un om aruncat în apă care nu știe să înoate. Sunt un preot rău al lui Hristos. Știu asta și sufăr din această pricină. Dumnezeu mi-a dat un singur dar: acela de a povesti întâmplări și de a scrie poezii. Preot fiind, doar ca poet și romancier pot să-I slujesc lui Hristos. E nespun de puțin. Dar dacă ascund, dacă îngrop acest unic talant ce mi-a fost dat, sunt pierdut aici, pe pământ, și în veșnicie. Căci în afară de talantul de poet nu mai am nimic. Nimic. Dar nici măcar talantul meu nu este al meu. La drept vorbind, este al lui Dumnezeu. Căci El mi l-a dăruit.¹ Darul poetic și cel al preoției sunt daruri de Sus.

– Nimeni nu vă oprește, părinte Virgil, să scrieți romane și cărți de tot soiul!, spune patriarhul. Sfânta noastră Biserică Ortodoxă nu i-a împiedicat niciodată pe poeți, pictori, compozitori, filosofi și arhitecți să-și lucreze talantul lor.

¹ V. Matei 25, 15.

Zeci de poeți sunt trecuți în calendar printre sfinți. Chiar și dumneavoastră, părinte Virgil Gheorghiu, ați primit din partea Preafericirii Sale Iustinian, Patriarhul României, titlul de iconom stavrofor, cea mai înaltă vrednicie ce poate fi dăruită unui preot de mir! Și aceasta, pentru talentul dumneavoastră. Dumnezeu, în ceruri, va ține seama și de operele dumneavoastră poetice. Veți avea răsplată și în viața de apoi. Chiar și Sfântul Pavel îi socotea pe poeții păgâni deopotrivă cu prorocii.¹ Puteți scrie orice doriți. Sfânta Biserică Ortodoxă nu impune nici o cenzură preoților poeți.

– Și la Judecata de Apoi ce voi răspunde?, am întrebat. Dumnezeu mă va întreba pe mine, care am primit un singur dar, dacă am scris viața Patriarhului Athenagoras. Și, dacă l-aș răspunde că nu, va striga ca în Evanghelie: „«Slugă netrebnică», și-am dat darul de povestitor și de poet și am făcut să întâlnești pe pământ un sfânt în carne și oase! I-ai scris viața?» Iar Dumnezeu, cu toată bunătatea Lui fără de margini, nu-mi va ierta asta. Căci a fi romancier și a trăi alături de un sfânt pe pământ, fără a-i scrie biografia, este de neiertat.

– Cine e acel sfânt?, a întrebat patriarhul ecumenic.

Își pierduse răbdarea. Chipul său luminos se întunecase, așa cum soarele se ascunde printre nori.

– Cine e sfântul?, a întrebat mânios.

– Sanctitatea voastră!, am răspuns.

– Eu, sfânt!?, a strigat patriarhul.

M-a secerat cu privirea ca de fulger, ca un ascuțit de sabie. Simțeam în carnea mea loviturile privirilor sale tăioase, la fel ca mlădița de grâu ce simte fulgerul secerii ce o retează. Era cu adevărat mânios. Și mânia lui Athenagoras e la fel de cumplită ca mânia lui Dumnezeu. Asemenea tunetelor și fulgerelor. Tenebrele cerului arătate prin trăsnete. Eu,

¹ V. Tit 1, 12.

prin cuvintele mele stângace, dezlanțuisem această mânie. Iar acum aveam parte de urmările lor. Și grindină de granit avea să cadă asupra mea.

– Eu? Eu, un sfânt? Eu, Athenagoras, un sfânt?, a întrebat el.

Stătea înaintea mea. La aceeași depărtare. Mânia sa mă ardea precum flăcările. Îl simțeam foarte aproape. I-am privit mânele largi. Dacă și-ar fi deschis brațele, asemenea unor aripi negre de uriaș, m-aș fi pierdut în noaptea veșniciei. A continuat să mă certe cu vocea sa de fulger și de tunet. Era precum torenții de munte care, în vreme de furtună, fac să se rostogolească, spumegând, stânci mari cât casa.

– De unde știți că sunt sfânt? Cum puteți ști că eu sunt sfânt? De la cine și cum ați putea ști ceea ce nimeni nu poate ști vreodată?

– Sanctitatea voastră sunteți un sfânt!, am răspuns. Și numele Sfântului patriarh Athenagoras va fi înscris în calendar alături de cel al Sfântului Andrei, al Sfântului Petru și al tuturor celorlalți sfinți.

– Știți asta dumneavoastră?, a tunat el în culmea mâniei.

– Da, Sanctitatea voastră, știu!

Mânia i s-a potolit. Cele spuse i se păreau atât de aberante și de eretice, încât m-a privit cu dispreț. Batjocoritor. Neiertător. Dar în același timp a continuat să fie nedumerit. Scandalizat. Căci se spune: „Domnul Dumnezeu nu face nimic fără să-Și descopere taina Sa prorocilor, slujitorilor Lui.”¹ Așadar, poezilor Săi.

– Povestiți-mi de unde știți. De unde? Și de la cine știți aceasta?

Nu voia nicidecum să repete cuvintele mele. Pentru a nu blasfemia. Și în anumite privințe avea dreptate. Adică afir-

mând că el, Patriarhul Athenagoras, e un sfânt și avea să fie trecut în calendar printre ceilalți sfinți, mă afluam în afundul ereziei. Nici un creștin nu poate face o astfel de afirmație. Căci nici un om pe pământ nu va ști vreodată, nici despre el, nici despre alții, dacă după moarte se va sălășlui în mijlocul sfinților ori va merge în flăcările iadului. Doar Dumnezeu îi cunoaște pe sfinții Săi. Nici un creștin adevărat nu poate spune, nici în privința lui, nici în ceea ce-i privește pe alții, ceea ce tocmai afirmasem eu. Mă afluam, așadar, într-o erezie. Fără îndoială! Adică mă îndepărtasem eu însumi de la calea cea dreaptă. Mă rupsesem de Biserică, afirmând lucruri ce nu pot fi afirmate niciodată. Atâta vreme cât omul se află pe pământ, în viață, este supus păcatului. Chiar dacă a ajuns la culmea desăvârșirii. Căci nu există desăvârșire fără treapta următoare. Virtutea nu are decât o singură limită: nelimitarea.¹ Se poate cădea în orice clipă. Nici măcar sfinții nu sunt scutiți de păcat. Dacă sfântul n-ar fi păcătuit, nu era scris: „Veți purta păcatul pentru nepăsarea de locașul sfânt.”² Dacă sfântul ar fi fost scutit de păcat, Domnul n-ar fi spus prin gura prorocului Iezechiel îngerilor Săi, pe care îi trimisese să-i pedepsească pe cei păcătoși: „Să începeți cu locul Meu cel sfânt.”³ Iar căderea sfinților este cumplită. Ca și cea a îngerilor. Cu cât ești mai sus, cu atât căderea este mai gravă. Până la ultima suflare a vieții, omul este, așadar, în stare să săvârșească binele sau răul. Un om poate fi sfânt toată viața sa. Și, după ce a urcat toate treptele scării raiului, poate săvârși o greșală și să cadă. Pentru a urca scara, trebuie să se ostenească neconținut, întreaga viață. Însă, pentru a cădea, este îndeajuns o clipită. Pentru aceasta, Sfântul

¹ Sfântul Grigorie de Nyssa, *P.G.* 44, col. 300.

² *Numerii* 18, 1.

³ *Iezechiel* 9, 6.

¹ *Amos* 3, 7.

Ioan Scărarul spune: „Desăvârșirea niciodată desăvârșită a celor desăvârșiți.”¹ Doar ereticii spun că desăvârșirea este o stare ce nu se poate pierde. Contrariul este însă adevărat. Cel desăvârșit poate cădea, poate coborî în orice clipă. Și e o priveliște vrednică de tânguire ca după post, îndelungi nevoințe și rugăciuni, după mulțime de lacrimi, după o viață virtuoasă vreme de douăzeci ori treizeci de ani, să ne aflăm goi, lipsiți de toate, ca urmare a neluării-aminte și a nepăsării. „Precum un negustor bogat care își pierde toată averea naufragiind în port.”² Dar se poate cădea și fără a face vreo greșală, oprindu-ne pur și simplu, căci „a te opri din a alerga pe căile virtuții înseamnă a purcede pe cele ale păcatului”³.

Pentru a ajunge la plinătatea vieții desăvârșite, sfințenia, omul are nevoie de împreună-lucrarea cu Dumnezeu și de harul Său. Căci sfințenia înseamnă sinergie – împreună-lucrare între om și Dumnezeu. Și nici un om nu știe dacă Dumnezeu îi va încredința harul Său. Un sfânt trăiește cu frică și cu cutremur până la Judecata de Apoi, căci numai atunci va vedea dacă a primit ori nu harul lui Dumnezeu, fără de care toate ostenele sale sunt în zadar.

Afirmația pe care tocmai o făcusem înaintea patriarhului ecumenic – părintele tuturor patriarhilor – eu, un preot, era inadmisibilă. De neîngăduit. Afirmam un lucru pe care doar Dumnezeu îl poate afirma. Și Patriarhul Athenagoras avea dreptate – nu numai să se umple de mânie, ci să mă și disprețuiască.

– Știu, Sanctitatea voastră!, am spus. Știu cu certitudine că o să fiți înscris printre sfinți, în calendar. E adevărat că doar Dumnezeu le știe pe toate. Dar Dumnezeu este îndurător. El ne face să-i cunoaștem pe sfinți aici, pe pământ, prin

¹ Sfântul Ioan Scărarul, *P.G.* 88, col. 1148.

² Sfântul Vasile cel Mare, *P.G.* 31, col. 421 A.

³ Sfântul Grigorie de Nyssa, *P.G.* 44, col. 300 D.

puterea pe care Domnul le-o dă de a săvârși minuni. Fapte ieșite din comun. Și după minunile pe care ei le înfăptuiesc pe pământ îi cunoaștem pe sfinții care trăiesc alături de noi, printre noi. Prin minunile săvârșite, știu că sunteți un sfânt.

– Eu, Athenagoras, am făcut minuni?

Mă aflam la Constantinopol, la reședința patriarhală. Eram oaspetele său. Sunt sigur că în acest moment chiar regreta că mă invitase. Mă prăvăleam din erezie în erezie. Tocmai îi spusese că era un taumaturg. Că săvârșea minuni. Or, nimeni nu era mai îndreptățit decât patriarhul în a ști că, în cei optzeci și patru de ani ai săi, nu împlinise niciodată nici cea mai mică minune. Aberam, așadar, pur și simplu. Și stăruiam în asta. Ca în proverbul care spune că a greși e omenește, dar a persevera în greșală este diabolic. Or, eu perseveram.

– Nu doar că știu cu certitudine că Sanctitatea voastră veți fi trecut în calendar, printre ceilalți sfinți mari, mulțumită minunilor săvârșite pe pământ, dar am văzut chiar și icoana dumneavoastră. Am văzut-o și am aprins o lumânare înaintea ei!

– Ați văzut icoana mea? A mea? Icoana lui Athenagoras?

– Da, Sanctitatea voastră! Icoana dumneavoastră este alcătuită din trei chipuri. Îl are în mijloc pe Hristos întru slava Sa. Pe Hristos Pantocrator pe tronul Său de lumină. O mână a lui Hristos este așezată pe capul dumneavoastră, iar cealaltă mână se află pe capul Papei Paul al VI-lea. Aceasta este icoana pe care am văzut-o. Hristos, Paul al VI-lea și Athenagoras. Cei trei împreună. Am chiar și o reproducere pe care am decupat-o dintr-un ziar oficial al Bisericii Ortodoxe Grecești. Din punct de vedere artistic, icoana nu este nicidecum reușită. E de-a dreptul urâtă. Dar e o icoană. Adevărată. Și ea există. E icoana dumneavoastră. A dumneavoastră...

– Ați văzut așa ceva într-o biserică ortodoxă? Eu, patriarhul ecumenic, ar trebui să o fi văzut cel dintâi dacă ar fi